

4. A. van Dijk Teun. Text and Context. Explorations in the Semantics and Pragmatics of Discourse [Text] / Teun A. van Dijk. – London : Longman, 1977.
5. Bogdanov V.V. Speech communication, pragmatic and semantic aspect/ Bogdanov V.V. – L., 1990
6. Dormidontov A.A. Textbook on translation (English language)/ Dormidontov A.A. Nelyubin L.L., Vasilchenko A.A. – М. : Voenizdat, 1972.
7. Lakoff D. Metaphors with which we live / D.Lakoff, M.Johnson // Theory of Metaphors.- М., 1990.

УДК 811.133.1'272'44'373.4

ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНЕ ВИРАЖЕННЯ ЕТИЧНОГО КОНЦЕПТУ FLATTERIE «ОБЛЕСЛИВІСТЬ» У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Павлюк О.О., к.філол.н., доцент

Запорізький національний університет

У статті подано аналіз концепту flatterie «облесливість» у французькій мовній картині світу.

Ключові слова: мовна картина світу, концепт.

Павлюк Е.О. ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКОЕ ВЫРАЖЕНИЕ КОНЦЕПТА FLATTERIE «ЛЬСТИВОСТЬ» ВО ФРАНЦУЗСКОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЕ МИРА / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье представлен анализ концепта flatterie «льстивость» во французской языковой картине мира.

Ключевые слова: языковая картина мира, концепт.

Pavlyuk E.O. LEXICAL PHRASEOLOGICAL EXPRESSIONS OF CONCEPT FLATTERIE «FLATTERY» IN THE FRENCH LINGUISTIC MODEL OF THE WORLD / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

In this article it is presented concept flatterie «flattery» in the French linguistic model of the world.

Key words: language picture of the world, concept.

Сучасна лінгвістика формується та розвивається в антропоцентричному руслі. Являючи собою особливу форму віддзеркалення дійсності, лексична та фразеологічна семантика є важливим її виразником. Відтак цілком природним є посилення інтересів науковців до цієї проблеми (див.праці Ю.М.Караулова, Ю.Д.Апресяна, Г.В.Колшанського, Г.В.Рашишвілі, Н.Ю.Шведової тощо).

Будь-яка мовна картина світу виникає внаслідок когнітивної діяльності людини та спрямована на пізнання об'єктивної дійсності. Поняття картини світу базується на дослідженні комплексу уявлень про навколишній світ, під яким розуміють людину, її буття, середовище, в їх взаємодії, найважливіші умови існування людини в світі [1, с. 11]. Суб'єктами мовної картини світу є носії мови [2, с. 31], оскільки картина світу є способом пізнання світу, а отже, результатом когнітивної діяльності людей, відображенням результатів діяльності повсякденної свідомості [2, с.33-35], то дослідження французької мовної картини світу призводить до осягнення результатів когнітивної діяльності носіїв французької мови, до розуміння їх менталітету.

Когнітивний підхід до вивчення національно-культурного менталітету дозволяє розгорнути картину світу, що створюється насамперед засобами лексики та фразеології. У сучасній науці значно підвищився інтерес до проблем морально-етичного характеру та їх лінгвістичного вираження.

Властивий мові спосіб концептуалізації дійсності (погляд на світ) є водночас універсальним і національно специфічним, оскільки носії мови можуть бачити світ трохи по-різному, через призму своїх мов. Говорячи про «наївність» мовного способу концептуалізації дійсності, А.Д.Апресян заперечує його примітивність. Наївні уявлення, на його погляд, є не менш складними і цікавими, ніж наукові. Наївні уявлення про внутрішній світ людини відображають досвід інтроспекції десятків поколінь протягом багатьох тисячоліть і можуть слугувати провідником у цей світ [3, с.37-38].

Практично не дослідженим до нашого часу в цьому плані залишається такий етичний концепт у французькій мовній картині світу, як *flatterie* «облесливість».

Отже, мета статті – показати, як вербалізуються лексичними та фразеологічними засобами загальні та національно-культурні особливості зазначеного концепту у французькій мові.

Концепт *flatterie* «облесливість» близько межує з концептом *malice* «лукавство», що іноді, внаслідок інтенсифікації може проявлятися як *astuce* «підступність». З іншого боку, неабиякий зв'язок існує між концептами *flatterie* та *tartuferie* «лицемірство»: *flatterie* відбивається як лицемірна похвала людини (об'єкта лестощів), до якої суб'єкт виявляє певну зацікавленість. У той же час концепт *flatterie* «облесливість» передбачає нещирість носія цієї якості – облесника і підлабузника – і тому межує з концептом *fausseté* «брехливість». Концепт *flatterie* «облесливість» зближується з концептом *hypocrisie* «лицемірство» також на тій підставі, що обидві моральні якості є проявом лицемірства, тобто, удавання, прикидання, нещирості [4, с140-141]. Суб'єкт цієї якості проявляє її по відношенню до людей.

Концептуальний аналіз *flatterie* «облесливість» виконуємо в напрямку: моральна якість – суб'єкт – ознака за якістю – дія суб'єкта якості. Зазначимо, що при наявності широкої семантики, розгорнутого семантичного обсягу слова, у концепті *flatterie* недостатньо чітко розрізняється власне моральна якість підлесливості, що виявляється як властивість її носія, облесника, та її прояв – лестощі. Інакше кажучи, сама моральна якість, на відміну від української, де розрізняються облесливість та лестощі, у французькій мовній картині світу виражається синкретично: *flatterie, courtoisnerie, flagornerie* тощо. Іменник *flatterie* означає підлабузництво, підлесливість (Rob, 932). Синонім *zastap. flagornerie* «догідливість, низькі, грубі лестощі, підлабузництво» теж характеризується синкретизмом (Rob, 930). Однокореневі словотвірні варіанти *patelinage, patelinerie* означають скрадливість, підлесливість, хитрощі (ФРС, 615). Синонім *obséquiosité* описує поведінку підлабузника та низькопоклонника (Rob, 1515), що в українській мові розрізняються мірою інтенсивності. На позначення низькопоклонництва у французькій мові використовується також синонім *servilité*, що передає рабську покору, покірність, рабську догідливість (Rob, 2082).

Підлабузництво суб'єкта якості, його плазування передаються грубо-просторічним абстрактним іменником *lèche-culisme*, утвореним від однокореневого іменника *lèche-cul*, позначаючого особу, яка рабськи лестить (Rob, 1266). Іменник *courtoisnerie*, мотивований історизмом *courtisan* «придворний», що переносно називає особу, яка хоче подобатись впливовим особам своїми лестощами і догідливістю, позначає низькі лестощі (Rob, 497).

Як синонім до цих найменувань виступає іменник *adulation* (Rob, 33) та словосполучення *basse flatterie*, що позначають також низькі лестощі (Rob, 932). Іменник *glorification* славлення, уславлення (процес і результат) (Rob, 1024) у певному контексті може виступати як засіб представлення концепту *flatterie*.

Лексема *onction*, що в християнському світі називає церковний обряд, миропомазання, у переносному значенні позначає слейність, солодкуватість (Rob, 1532). У розмовній мові вживається абстрактний іменник *aplatissement* приниження, огидне плазування, що позначає особливості прояву моральної якості як дії суб'єкта (Rob, 1532).

Деякі найменування якості розвинулись унаслідок фігурального вживання назв неживих істот. Так у розмовному (переносному) вживанні іменники *pommade, encens, lèche* набувають значення «лестощі, підлабузництво» (СРЛФЯ, 471). Переносні *encens* 1) ладан, фіміам 2) фіміам, лестощі; *pommade* 1) мазь (*passer de la pommade à qn* – лестити комусь 3) лестощі, підлабузництво; *lèche fam.* 1) тонкий ламтик (істівного) 2) підлабузництво.

Абстрактний іменник *félinité*, утворений від *félin* «кішка», що позначає кошачі поведінки, у переносному значенні називає поведінку солодкаву, нещирю, віроломну, зрадливу (Rob, 903).

Прояв підлесливості, лестощів вимірюється за шкалою інтенсивності від звичайних лестощів (*flatterie, flagornerie, pommade*), французи відрізняють низькі лестощі – *courtoisnerie, servilite, adulation* «лестощі, низькопоклонництво, догідливість». Визначаючи абстрактний характер французької лексики, що властивий французькій мові в цілому, В.Г.Гак пояснює його особливостями словотвору та слововживання [5, с. 76].

Серед назв суб'єктів якості іменники чоловічого роду нерідко утворюються за допомогою суфікса **-eur**, а жіночого роду суфікса **-euse**: *lecheur m, -se f fam* підлабузник (СРЛФЯ, 339); зауважимо, що афіксальним способом утворилось слово в значенні «гурман, ласун, ласунка, ласій, ласійка». Друге значення *rozm., znevažl.* «підлабузник, блюдолиз, низький облесник» має метафоричне походження. *Flagorneur m, -se f* облесник, підлабузник, догідник, підлеслива жінка (ФРС, 369); *patelin, m, -e f* (Rob, 1607), *patelineur m, -se f* (Rob, 1607) хитрун, лукавець, хитра, лукава жінка; *flatteur m, -se f* облесник, підлеслива жінка (Rob, 932).

Похідне значення іменника виникло внаслідок конверсії прикметника *flatteur m, -se f* «підлесливий» (Rob, 932). Як синонім до цих найменувань облесника виступають *cajoleur, -se* (Rob, 286) ласун, *adulateur m, -se f* (Rob, 33), який низько улещує, *complimenteur m, -se f rozm.* який охоче робить компліменти (Rob, 423).

Лексико-семантичним способом була утворена назва *larbin*, яка в основному значенні має розмовне стилістичне забарвлення та іменує лакея, слугу. Вживаючись переносно, іменник позначає прихвосня, прислужника, холоя, лакузу (Rob, 1260).

Іронічну експресію має фразема метафоричного походження *tout miel tout sucre* «Мед Медович», ніжний, ласкавий, чистий мед (СРЛФЯ, 378), яка при цьому набуває зневажливої, презирливої експресії, негативної оцінності.

Метафоричне походження має також іменник *fayot*, що в прямому значенні іменує квасолю. У фігуральному вживанні, що відоме воєнному та шкільному аргю, ця лексема називає підлабузника, людину, яка лізе зі шкури (СРЛФЯ, 261). Підставою для метафоричного переносу стала гладкість, слизькість, ковзкість квасольового насіння.

Метафоричне походження має іменник *valet*, що позначає слугу, лакея. У переносному значенні слово іменує прихвосня, прислужника, лакея.

У церковній сфері виникло релігійне найменування *thuriféraire*, що в цьому побуті називає кадилоносця, а фігурально – підспівувача, підголосника, облесника (Rob, 2250). Цей складносуфіксальний іменник у переносному вживанні набуває зневажливої експресії та негативної оцінності. Стилістично зниженими є і просторічні складені іменники *lèche-cul*, *lèche-pompes*, *lèche-train*, *lèche-bottes*, з першим компонентом *lèche*, що фігурально позначає підлабузника; друга частина підсилює експресивність цих найменувань, позначаючи об'єкт дій підлабузника (СРЛФЯ, 338). Ці композити, що виражають грубу експресію та несуть край негативну оцінність, неприпустимі в літературній мові. З цими утвореннями зближується грубо-просторічна лексична одиниця *faux(-)cul* лицемір, дворушник, що містить у собі зневажливу, презирливу експресію (СРЛФЯ, 198).

Фразема *chien couchant* (так само *chien d'arrêt*), що називає лягаву, має розмовно-стилістичну тональність і метафорично позначає підлабузника, раба (ФРФС, 222).

Ознака за якістю називається такими найменуваннями: *flatteur* 1. *adj.* облесливий (Rob, 932); *obséquieux, -se adj.* облесник, підлесливий, прислужливий, догідливий (Rob, 1515); *cajoleur* (Rob, 286); *adulater, -se adj.* (Rob, 33); *servile adj.* підневільний; 2) сервільний, рабськи догідливий (Rob, 2082). Метафоричну основу мають прикметники *félin adj.*, що в прямому значенні називає «котячий», а в переносному – «скрадливий, віроломний, зрадливий» (Rob, 903); *onctueux, -se adj.* 1) маслянистий, масний, 2) елейний, солодкуватий (Rob, 1532).

У значенні прикметника вживаються іноді постійні порівняння: *pliant comme l'osier* гнучкий як лоза; гнучкий, такий, що легко згинається, пристосовується (ФРФС, 852); *à l'eau de rose* (тобто подібний до трояндової води) солоденький, нудотний, догідливий (ФРФС, 377); *souple comme gant* буквально: «м'який як рукавичка», холопськи догідливий, піддатливий, за аналогією з рукавичкою, яка є м'якою і приймає форму руки, на яку її натягують (ФРФС, 993). ФО *en peau de lapin* (буквально в шкурі кролика) означає в прямому значенні вивернутий, викручений навиворіт, а в переносному – готовий догоджати і нашим і вашим (ФРФС, 808). Фразема характеризує догідництво, підлещування, підлабузництво осіб, які ведуть подвійну гру.

Розглянемо, як позначаються дії підлесника та підлабузника. Дієслова *louanger* і *encenser* означають осипати когось, часто публічно, надмірними похвалами (Syn, 353); *cajoler* і *caresser* передбачають зваблення когось своїми слащавими манерами (Syn, 353), при цьому *cajoler* включає лестоці у своїх інтересах, цілях; *flagorner* – догоджати, підлещуватися надмірно із холопством, плазуванням (Syn, 353); застарілі *aduler* (Rob, 33), *incerner* (Rob, 930) – низько лестити; *amadouer* улещувати когось з метою пом'якшити його і привернути, використати у своїх цілях (Syn, 353).

Фраземи *ramper devant qn* (Rob, 1862) «принижуватися, плазувати»; *être obséquieux* (Rob, 1515), *avoir l'échine souple* (DEL, 303) «мати гнучкий хребет» означають низькопоклонничати, низько кланятися.

Дієслово *flagorner* значить лестити, догоджати (Rob, 930). Зближуються на семантичній основі дієслова *rambiner* (*rebiner*) 1) *arg.* улагоджувати; 2) *arg.* улещувати, уласкавити (СРЛФЯ, 507) та розмовне дієслово *peloter* 1) розм. гладити, пестити; 2) *fam.* лестити, підлещуватися, підлабузнюватися (СРЛФЯ, 440). Українські паралелі мають розмовну стилістичну забарвленість. Як розмовний синонім до *rambiner* виступає дієслово *embobiner fam.* умовляти, обробляти (СРЛФЯ, 238). Дієслово *pateliner* у розмовній мові означає хитро ошукувати, обдурювати, улещувати, лукавити (ФРС, 615). Просторічне дієслово *fayo(t)ter* (*failloter*) намагатися, силкуватися є похідним від *fayot* «квасоля» (СРЛФЯ, 261). У дієслова *gratter* значення «лестити» розвинулося як похідне 1) скребти, дряпати; 2) шкребти, вишкрябувати; 3) шкрябати, дряпати; 4) розм. лестити (ФРС, 412). Вторинним є і значення дієслова *frotter*, що в прямому вживанні значив терти, натирати. Позначаючи дію облесника, дієслово змінює керування і починає означати тертися (серед когось), отиратися, лащитися, леститися (до когось) (ФРС, 412).

З дієсловами поєднуються прислівники, яких обмаль. Це загальноновживані слова *flatteusement* принадно, підступно (Rob,); *obséquieusement, avec obséquiosité* облесливо, підлесливо, запобігливо, масляно (Rob, 1515); *onctueusement* елейно, солоденько, солодкувато (Rob, 1532). Цю ознаку дії передає також фразема *l'échine basse* зігнувши хребет, спину, підлесливо, догідливо (ФРФС, 384).

Особливо повно підлесник характеризується через його дії засобами вторинної – фразеологічної номінації. Він проводить рукою по спині – *passer la main dans dos à qn* «лестити (кому), підлабузнюватися (до кого)» (СРЛФЯ, 352); лиже п'яти, чоботи – *lécher les bottes* підлабузничати (DEL, 91); чистить, начищає чоботи – *cirer (brosser) les bottes fam.*, підлабузничати перед кимось, лестити комусь» (СРЛФЯ, 85); чухає спину (плече) – *gratter l'épaule à qn fam.* лестити комусь (ФРФС, 412), лиже пил – *lécher la poussière* принижуватися перед кимось (ФРФС, 848).

Фразема *saluer à cul ouvert* *застар.грубо-прост.* робити великі уклони (ФРФС, 311). Грубо-просторічний характер має також фразеологічний зворот *baiser (lécher) le cul à qn* (буквально: «цілувати, лизати комусь сідницю») (ФРФС, 314).

ФО *passer (jeter) de la pommade à qn* (умашувати когось мазями), лестити (СРЛФЯ, 477); *passer (manier) la brosse à reluire* «проводити, торкатися щіткою для наведення глянцю» *pop.* лестити, підлабузнюватися (СРЛФЯ, 101) теж виникли внаслідок фігурального використання. Синонімічне вживання має ФО *en mettre pleine les châsses pop.* «лестити (комусь), підсипатися (до когось), у якому *les châsses m, f arg.* очі (СРЛФЯ, 131).

Фразема *bouillir du lait à qn* (буквально «кип'ятити молоко комусь») означає сказати будь-кому щось присмне; догоджати будь-кому, гладити за шерстю (ФРФС, 601). Усталений зворот *avoir l'échine (dorsale) flexible (souple)* (буквально: «мати гнучкий хребет») *розм.* гнути спину, підлабузнюватися (DEL, 303), оскільки йому властива догідлива поведінка, поза із зігнутою спиною (хребтом) *courber (plier, tendre) l'échine* (DEL, 303).

ФО *faire le chien couchant (au pied de qn) fam.* (буквально: «удавати з себе собаку, що лежить у ніг») ходити на задніх лапах, лестити (ФРФС, 222).

На основі метафоричного вживання розвинулись фраземи *casser l'encensoir sur le nez (casser le nez à coup d'encensoir, donner de l'encensoir par le nez (à travers le visage) nepen.* кадити, грубо лестити (комусь) (ФРФС, 394). У близькому значенні вживається фразема *prendre l'encensoir* (взяти кадило) привабити, підкупити, заходитися лестити (ФРФС, 394).

Книжна ФО *bruler de l'encens devant qn (sous les narines de qn)* лестити будь-кому, курити фіміам перед кимось (ФРФС, 394) також виникла в церковній сфері.

Фразема *tresser des couronnes à qn* (буквально: «плести вінок») уславляти кого-небудь, співати дифірамби (ФРФС, 295) пов'язана зі стародавніми обрядами. Фразеологічний зворот *tenir les pieds au chaud à qn fam.* (буквально: «зігрівати ноги»), підлабузнюватися до когось, улещувати (ФРФС, 836), віддзеркалює побутові дії. Професійний характер має фразема *mettre (porter) au (sur le) pincle* ставити, класти на саму високу частину будівлі), звеличати, вихвалити, возносити на п'єдестал (ФРФС, 840). ФО *faire l'empresé* бути попереджувальним, прислужливим, підлабузнюватися, лабузнитися, підлещуватися (до когось), упадати (коло когось) (ФРФС, 394) відзначається книжною стилістичною тональністю.

ФО *être aux genoux de qn (être à genoux devant qn)* (буквально: «бути на колінах перед кимось») принижуватися, плазувати перед кимось (ФРФС, 520) пов'язані з давніми правилами французького етикету.

З етикетом також пов'язана фразема *donner un titre gros (long) comme le bras* (буквально: «давати високий або довгий, як рука, титул») пишномовно величати когось, бажаючи йому полестити, вимовляючи повний титул або звання, якого дана особа може в дійсності навіть не мати (ФРФС, 1040).

ФО *se mettre au ton de qn* (буквально: «брати тон когось») підспівувати, підлабузюватися, прилаштуватися в тон комусь (ФРФС, 1045).

ФО *faire le pied de veau* розмовної стилістичної забарвленості плазувати, раболіпно прислужувати (ФРФС, 833) має соціальну підкладку.

ФО *faire du plat pop.* (робити пласким, підлабузнюватися) (ФРФС, 848) пов'язана з намаганням носія якості принизитися, бути менш значним, ніж об'єкт лестощів.

В основі ФО *prendre à la glu* (буквально: «взяти на клей») лежить позначення конкретної дії, що фігурально позначає «привабити, підкупити, взяти на принаду» (ФРФС, 524). З попередньою фразею становими відносинами пов'язується усталений зворот *se laisser prendre à la glu par qn* «піддатися на принаду, принадитися» (ФРФС, 524).

Оцінну конотацію несе фразема *jeter ses louanges aux chiens* (буквально: «кинути свої лестощі собакам») старатися даремно, марно, розсипати свої компліменти не за адресою (ФРФС, 621). У розмовній мові вживається ФО *avoir le compliment coulant* так і сипати компліментами (ФРФС, 254). Усталений зворот *avoir les reins souples* «вміти гнути спину», що вміщує компонент *souple* «гнучкий, м'який, виверткий, спритний, зграбний», позначає дію підлабузника – низькопоклонничати (ФРФС, 796).

Говорячи про культурні особливості, традиції народу, М.Г.Яшина підкреслює особливу важливість потенційних сем або віртуем, які розрізняються в словах-еквівалентах із різних мов, оскільки саме вони передають національну специфіку, так само різний суспільний досвід, звички, традиції, і внаслідок цього оцінки, пояснюють відмінність критеріїв вибору якості предмета або явища, що впливають на вибір прототипу [6, с.195-197].

Отже, у французькій мовній картині світу концепт *flatterie* «облесливність» пов'язаний з жестами, позами, діями суб'єкта якості. Символом низькопоклонства є гнучкий попереk. Це також поглажування рукою спини, лизання ніг або чоботів об'єкта дії якості, шкрябання плечей, поза навколішках перед об'єктом лестошів, загортання об'єкта лестошів у щось м'яке. Лестоші асоціюються з триманням ніг об'єкта лестошів у теплі. Прототипами облесника серед людей є лакей, придворний, гурман, ласун. У тваринному світі прототипами суб'єктів цих якостей є собака, кішка, вивернута навиворіт шкіра кроля. У світі рослин прототипом лестошів є ліанові рослини, верба (лоза), квасоля (плід). У світі речей з лестошами, облесливністю пов'язуються мазь, масло, тонка скибочка, шматочок їжі, щітка, м'яка рукавичка, фасад будівлі. Серед речовин представлено фіміам, пил.

Лестоші весільні, вони впливають на об'єкт прояву якості через тактильні відчуття людини (*gratter, passer, baiser, lécher*), смакові (*tout miel, tout sucre*), слухові (*donner titre gros (long)*). Найбільш повно цей концепт представлено синонімічними назвами абстрактної якості та фраземами з опорним компонентом дієсловом, що всебічно характеризують поведінку підлесника.

Національно-культурною конотацією відзначаються більшою мірою фраземи *bouillir du lait à qn; tenir les pieds au chaud; passer (manier) la brosse à reluire, lécher la poussière, en peau de lapin*.

Незважаючи на абстрактний у цілому характер французької мови, найбільш цілковите та всебічне вираження підлесливості знаходимо у фраземах, переважно метафоричного походження. Виступаючи на проміжному між лексико-семантичним та синтаксичним рівні, усталені звороти точно, повно, виразно та емоційно характеризують поведінку підлесника, його дії та вчинки і дають йому оцінку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постовалова В.И. Картина мира в жизнедеятельности человека/ В.И. Постовалова // Роль человеческого фактора в языке : Язык и картина мира / Отв. ред. Б.А.Серебренников. – М. :Наука, 1988. – С. 8-69.
2. Даниленко Л.В. Когнитивные аспекты языковой картины мира в сравнении с научной/ Л.В. Даниленко // Когнитивные аспекты языкового значения. – Иркутск : ИГЛУ. – 1997. – С. 28-38.
3. Апресян Ю.Д. Образ человека по данным языка : попытка системного описания/ Ю.Д. Апресян // Вопросы языкознания. – 1995. – №1. – С.37-68.
4. Павлюк Е.О. Концепт *HYPOCRISIE* (лицемерие) во французской языковой картине мира/ Е.О.Павлюк// Культура народов Причерноморья. Научный журнал. – Симферополь, 2008. – № 149. – С.139-141.
5. Гак В.Г. Сопоставительная лексикология. На материале французского и русского языков/ Владимир Григорьевич Гак – М. :Международные отношения, 1977. – 262 с.
6. Яшина М.Г. Методика исследования культурно-маркированной лексики / М.Г. Яшина // Вестник Моск.ун-та. Серия 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2009. – № 3. – С.192-199.
7. Ганшина К.А. Французско-русский словарь : 51 000 слов/ Клавдия Александровна Ганшина – 9-е изд., стереотип. – М. :Русский язык, 1982. – 912 с. (ФРС)
8. Словарь разговорной лексики французского языка (на материале современной художественной литературы и прессы) : около 9 тыс.слов. – 2-е изд., стер. – М. :Русский язык, 1988. – 640 с. (СРЛФЯ)
9. Французско-русский фразеологический словарь под ред. Рецкера Я.И. – М. :Государственное издательство иностранных и национальных словарей, 1963. – 1112 с. (ФРФС)
10. Dictionnaire des expressions et locutions par Alain Rei et Sophie Chantreau. Paris : Robert, 1998. – 888 p. (DEL)
11. Dictionnaire des synonymes / Emile Genouvrier, Claude Désirat, Tristan Hordé, Dominique Désirillat-Leblanc, Jacqueline Genouvrier-Mirai. Paris : Larousse, 2010. – 843 p. (Syn)
12. Le nouveau Petit Robert. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française. – Paris : Dictionnaires Le Robert, 1997. – 2552 p. (Rob)